

Els EUA tornen a la Banya d'Àfrica

Els Estats Units han tornat a la Banya d'Àfrica, una regió estratègica i considerada fonamental en la lluita contra el terrorisme endegada pel president George W. Bush.

“Sabem que hi ha membres d'Al-Qaida en aquesta zona del món, repartits en diversos països”, va proclamar el secretari nord-americà de Defensa, Donald Rumsfeld, durant la seva curta estada a Djibouti, el passat desembre. Rumsfeld va visitar el contingent nord-americà, de més de 3.000 marines, desplegats a l'excolònia francesa de la Banya d'Àfrica amb la finalitat de controlar el mar Roig i formar les unitats militars locals.

A l'altra banda del mar Roig es troba el Iemen, refugi segons el Departament d'Estat d'una munió de seguidors d'Ossama bin Laden. L'octubre del 2000, quasi un any abans dels atemptats de les Torres Bessones de Nova York, un escamot d'Al-Qaida va atacar el destructor Cole i va causar la mort de disset mariners nord-americans. Va ser un cop que va demostrar tant la fragilitat de la seguretat dels estadunidencs com la gosadia d'Al-Qaida, encara que aleshores no es va donar gaire importància a l'acció, a la premsa dels Estats Units. Des d'aleshores, el Govern iemenita col·labora estretament amb la CIA, una relació que va permetre que un militant d'Al-Qaida fos abatut al novembre. Però el terreny desèrtic i muntanyós, unes fronteres amb l'Aràbia Saudita molt permeables i el tradicional recel d'alguns pobles envers el poder central fan que el Iemen segueixi sent un bon refugi per als homes de Bin Laden.

“Utilitzarem la nostra posició estratègica per assegurar la pau”, va declarar el primer ministre de Djibouti, Dileita Mohamed Dileita. Fronterer amb Somàlia, Etiòpia i Eritrea, el país depèn en bona part dels ingressos que generen els soldats de França, que hi té una de les bases més importants a l'Àfrica. Sense indús-

tria, uns quantos ramats i una agricultura de subsistència, l'economia es fonamenta en el sector de serveis: el port, utilitzat sobretot per Etiòpia, i l'activitat dels militars. Per aquesta raó, els diners dels marines són benvinguts, com els alemanys i els espanyols, que periòdicament toquen port i es passegen pels carrers de la capital. Uns i altres patrullen per les aigües de l'Índic en la missió Task Force 150, de suport logístic a l'operatiu dels Estats Units a aquest oceà.

El desplegament dels nord-americans significa també un bufetada per a França, que tenia Djibouti en exclusiva com a base militar. És una nova demostració del retrocés diplomàtic i de la pèrdua d'influència de França a l'Àfrica subsahariana després de l'entrebanc a Rwanda, que ha passat a ser un aliat fonamental per als Estats Units arran del genocidi del 1994 mentre que havia estat una de les peces més valuoses de París als Grans Llacs.

Un altre dels puntals a la Banya d'Àfrica és Etiòpia. El general Tommy Franks, que dirigeix les tropes nord-americanes a l'Àsia central i al Pròxim Orient, va visitar el port d'Assab, al mar Roig, ofert pels etiòps com a base naval. Tot i ser format en el marxisme més ortodox durant l'etapa de la guerrilla, el primer ministre Meles Zenawi és un estret aliat de Washington. Les proclames antiimperialistes, de gran virulència, es van apaivagar tot just entrar amb els seus milicians a Addis-Abeba al 1991 en derrocar Mengistu Haile Mariam, el Negus Roig, un dels millors aliats de Moscou al continent.

Eritrea també s'ha ofert a Washington. El president, Isaias Afewerki, un altre revolucionari que no discuteix l'hegemonia nord-americana, intenta desesperadament sortir de l'aïllament en què es troba des que va engarjolat fa un any els res-

ponsables del partit més crític amb la seva gestió. Alguns dirigents històrics consideraven que Afeworki havia cedit massa en signar la pau amb Etiòpia al desembre del 2000. L'acord preveu el desplegament d'una missió de l'ONU que dictamini el traçat fronterer en la zona en disputa, per la qual van morir desenes de milers de persones en la guerra.

Nous amics, vells enemics. Amb Sudan, les relacions han millorat d'una forma notable. Qualificat d'estat terrorista durant anys en els informes del Departament d'Estat i fins i tot bombardejat al 1998, en represàlia pels atemptats contra les ambaixades de Nairobi i Dar es Salam, Sudan s'ha convertit en un bon amic dels EUA. El miracle del canvi tan sobtat han estat pel pragmatisme del president Omar Bashir, que va treure de la circulació l'ideòleg del règim islamista Al Tourabi, i pel petroli. Moderat el discurs del règim, i amb el petroli explotat per una empresa amb interessos nord-americans, la diplomàcia presidida per Colin Powell va poder forçar un acord de pau entre el Govern i la guerrilla de l'Exèrcit Popular d'Alliberament del Sudan (EPAS), encapçalada per un vell amic de Washington, John Garang. L'acord, signat fa uns mesos, preveu una àmplia autonomia per al sud del país, habitat per cristians i animistes que des de sempre han desconfiat del poder de la capital, en mans dels musulmans.

El desenllaç demostra que en aquesta batalla estratègica i de recursos energètics per a Washington és més important l'estabilitat de Sudan, el país africà més extens, i assegurar uns centenars de milers de barrils de petroli diaris, que no donar suport militar i diplomàtic a la guerrilla, per grans serveis que aquesta li hagi fet.

Les relacions amb Sudan també tranquil·litzen Egipte, un aliat indispensable en el Pròxim Orient, que es queixava que Sudan entrenava grups islamistes enfrontats amb el president, Hosni Mubarak. Algèria també havia acusat, sense aportar mai proves, que Sudan donava suport als milicians del Front Islàmic de Salvació.

Amb els peus a Djibouti, Etiòpia i Eritrea, i un cop neutralitzat Sudan, els EUA recuperen les posicions que tenien durant la guerra freda, abans que Mengistu Hai-

Les forces dels Estats Units desplegades al continent africà han estat avisades de la presència de membres d'Al-Qaida i han reformat la seva posició. Alguns aliats, com França, han estat desplaçats del terreny. Oponents de sempre, com Somàlia, fan respecte al president Bush. A la imatge, un soldat nord-americà durant el posicionament que els EUA van fer en aquest país l'any 1993.

le Mariam liquidés la monarquia de Haile Selassié, fa 25 anys. Aleshores, els soviètics romanien a Somàlia gràcies a Siad Barre, un nacionalista que aplicava un model de desenvolupament socialista elogiat per mig món, fins i tot per la UNESCO, que va premiar la campanya d'alfabetització en un país habitat per nòmades. Djibouti, en mans franceses, complia a l'Àfrica el paper encomanat per Occident en la guerra freda.

La revolució etíop va capgirar l'equilibri entre les dues superpotències perquè Mengistu es va apropar a la Unió Soviètica, va demanar l'ajut dels cubans per combatre els etíops i va implantar un règim socialista. Un canvi d'aliances que va aprofitar Barre, qui va deixar el port de Berbera als EUA.

Ara Somàlia no és soviètica, perquè la Unió dels Soviets fa més de deu anys que va desaparèixer. Però per als interessos nord-americans és pitjor, perquè la inexistència d'un estat modern en fa més difícil el control, com van aprendre al 1993 durant la seva presència a Mogadiscio.

L'operació Restaurar l'Esperança (*Restore Hope*), impulsada pel pare de l'actual president a la fi del seu mandat, va ser un dels fracassos militars i diplomàtics més estrepitosos de Washington dels darrers decennis. Humiliats pels milicians de Mohamed Farah Aidid i sense entendre res d'una societat més complexa del que pensaven els estratègs dels despatxos del Departament d'Estat, els soldats nord-americans abandonaren Somàlia amb la cua entre cames. Als carrers de Mogadiscio van deixar una desena de cossos de marines, escarnits per somalis, als quals mai ha agradat que els mani algú de fora.

El precedent del 1993 és un fre psicològic per emprendre una operació militar a Somàlia. Malgrat que repetidament el país ha estat acusat de donar refugi a membres d'Al-Qaida, Bush no s'ha atrevit a fer el pas per por a enfrontar-se de nou amb el laberint de Somàlia i sols encercla el país amb les posicions guanyades a Etiòpia, Sudan, Eritrea i Djibouti.

Antoni Castel